

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT JAARGANG 44 / 8 FEBRUARI 2024 Nr 18

VASTELAOVEND VOOR DE DEUR

Vrouw Wielemösj, het symbool van de Maastrichtse studentencarnaval, is klaar voor het feest, net als twee medewerkers die als prinses de scepter in Scheulder en Noorbeek zullen zwaaien. Samen met hun prinses.

P. 5

De redactie van *Observant* is vanwege de carnavalsvakantie komende week gesloten

Foto: Loraine Bodewes

Foto: Shutterstock

Toch niet de 'campingmoordenaar'

De impact van UM-onderzoek: dankzij een rapport van rechtspsycholoog Melanie Sauerland werd de ten onrechte voor moord veroordeelde Frank Vick na jaren als nog vrijgesproken. "Zelden heeft je werk zo'n groot effect op een mensenleven."

P. 4

Nep- reviews ontdekt

Peer review is een van de pijlers van de wetenschap, maar er wordt op verschillende manieren mee gefraudeerd. "Er hangt een wolk van wantrouwen boven het wetenschappelijke publicatiesysteem."

P. 6-7

Riki Janssen

redactioneel

“Verdorie. Probeer ik een keer in te burgeren ...”

“Vrouw Wielemösj? Wat of wie is dat?” Redacteur PD keek verbaasd. Waar moest hij precies een stuk over schrijven? Een pop die patrones is van de Maastrichtse studentenvastelaovend? Toen hij na wat rondvragen hoorde dat hospita Wielemösj afgelopen donderdag zou worden onthuld in het studentenservicecentrum, en wel door *Roy d'n Ierste* – stadsprins van *Groet Mestreech* – en zijn gevolg, zat er niets anders op dan daar heen te gaan. Bij binnenkomst vertelde de receptioniste van dienst dat er ook “*nonnevotten*” waren. Nonnevotten? PD mag dan twintig jaar in Brabant hebben gewoond, uiteindelijk blijft hij een oosterling (Achterhoek, “en dat is niet hetzelfde als Twente”, klinkt het dreigend als ik de twee in mijn onwetendheid door elkaar hussel) en is carnaval een ver-van-zijn-bed-show.

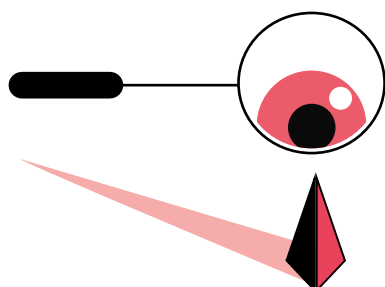
Hij liet de nonnevotten (soort donut) voor de zekerheid links liggen, niet wetend of die ook voor de pers bedoeld waren.

Een paar weken eerder zette junior-journalist LvdL een vrolijk berichtje in onze groepsapp: wie gaat er mee naar de *Vriedag veur Vastelaovend UM*? Nu komt de rest van de redactie niet uit de Achterhoek, de meesten komen zelfs uit Limburg, maar de reacties waren lauwtjes. Slappe smoezen – “dat was iets voor toen ik twintig was”, “ik ga alleen naar de optocht, tenminste als het mooi weer is” en “ik ga met vrienden de stad in” – en gewoon geen zin. “Verdorie”, schreef de Brabantse LvdL, “probeer ik een keer in te burgeren ...”

Dat schuurde toch een beetje. Probeer de jongste van het

stel iets leuks te organiseren, zet de rest de hakken in het zand. “Laten we gaan bowlen, ná carnaval”, opperde redacteur WD. Ze kreeg meteen bijval, al werd er wat gekibbeld over wie zich een doorgewinterde bowler mag noemen. Heel leuk, vond ook LvdL: “Doen we wel shotjesbowlen.” Wat is dat nou weer?, vroeg de oudere garde zich af. O, zuipen. Nee, dat hoefde dan ook weer niet. Maar: “Ik doe mee. Lukt mij ook wel zonder alcohol”, vatte redactieassistent MJ het algehele gevoel samen. De datum is geprikt.

Wekelijks schrijft de hoofdredacteur van Observant over de belevenissen op de redactie.

splinters

Een grappig voorval, een opvallend nieuwtje, iets interessants wat elders in het land gebeurde: het staat in deze rubriek. Met bijdragen van: Peter Doorakkers, Dennis Vaendel

Uitgetweet

Sinds de overname door techmiljardair Elon Musk keren steeds meer gebruikers Twitter (inmiddels omgedoopt tot X) de rug toe. Als reden klinkt vaak de verruwing van het platform: haattweets, desinformatie en nepaccounts floreeren sinds Musk het oude nepnieuwsbeleid in de prullenbak gooide en massaal moderatoren ontsloeg. In navolging van politici, bedrijven en wetenschappers zegt nu ook de Universiteit Twente, als eerste Nederlandse universiteit, het medium gedag. Al is het giftige klimaat “niet direct” de reden, laat een UT-woordvoerder weten aan dagblad *Tubantia*. Wat wel? “Dalende relevantie, minder interactie en een zeer beperkt bereik.” De tweets bereikten gemiddeld nog maar 600 à 700 volgers, “te weinig om nog energie in te blijven steken. Een platform als LinkedIn is veel belangrijker voor ons.”

Volgt de Universiteit Maastricht het Twentse voorbeeld? “Dat voornemen hebben we op dit moment niet”, laat woordvoerder Koen Augustijn desgevraagd weten. Hoewel ook de UM een lichte daling in interactie en bereik ziet, bijvoorbeeld onder eigen wetenschappers, is “X voor ons nog steeds relevant. We weten dat bijvoorbeeld de media het (nog steeds) goed volgen.” En die verruwing? “In zijn geheel heeft X een serieus probleem, maar onze eigen – uiteraard niet ruwe – berichten roepen in de regel weinig ‘ruwe interactie’ op.” Dat wil niet zeggen dat de UM alle energie in X steekt: “Twee platforms, LinkedIn en Instagram, springen eruit qua gebruik en (groeiend) bereik. Daar zetten we stevig op in.”

Voorkeur voor vrouwen

Een bekend fenomeen in Maastricht: opleidingen waarbij het overgrote deel van de studenten vrouw is. Een groot verschil met de TU Delft, waar juist de mannen overheersen in de collegezalen. Bij de bachelor Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek is de verhouding dusdanig scheef – slechts één op de vijf eerstejaars is vrouw – dat de faculteit nu ingrijpt. Komend collegejaar krijgen vrouwen voorrang bij de selectie: van de 440 beschikbare plekken in het eerste jaar wordt 30 procent voor hen gereserveerd. Overigens moeten ze, net als het andere geslacht, wel nog steeds een eerste selectieronde (met een test op onder meer kennis en motivatie) overleven. De overige plekken worden toegewezen op basis van een ranking. Daarmee is Delft de eerste Nederlandse universiteit die zo'n voorkeursbeleid invoert bij een opleiding. Het besluit om over te gaan op positieve discriminatie is na ‘lang wikken en wegen’ genomen, valt te lezen op de website van de universiteit. Eerdere ingrepen, zoals meer rolmodellen en een andere *tone of voice* in de communicatie, leverden onvoldoende op. “Ik hoop dat deze maatregel snel niet meer nodig is, al blijft voldoende diversiteit een harde noot om te kraken”, aldus onderwijsdirecteur Joris Melkert tegen zusterblad *Delta*.

Bijklussende professoren

Nevenfuncties van hoogleraren blijven een *hot topic*. Vorige week publiceerden alle Nederlandse universiteiten nieuwe, online toegankelijke registers waarin de professoren hun ‘bijbanen’ vermelden. Goed voor de transparantie en daarmee voor de wetenschappelijke integriteit, zegt Universiteiten van Nederland. Een blik op het register van de UM leert dat er 459 Maastrichtse hoogleraren zijn. 369 van hen meldden nevenfuncties, in totaal 1066 – gemiddeld bijna 3 per persoon. Ze zijn grotendeels houder van een bv, redactielid van een tijdschrift of bekleden een bestuursfunctie in hun onderzoeksveld: relevante informatie. Maar is dat bij alle bijbaantjes het geval? Zo geven nogal wat FHML-hoogleraren braaf aan ook in het MUMC+ te werken, omdat faculteit en ziekenhuis formeel nu eenmaal (nog) gescheiden organisaties zijn. En rapporteert die ene prof die ooit de UM bestierde een ‘nevenfunctie’ als rector van een andere universiteit. Soms is een glimlach toch echt moeilijk te onderdrukken: één hoogleraar onthult in haar vrije tijd – en op vrijwillige basis! – de dieren in een zorgboerderij te voeren. Kan een universiteit ook té transparant zijn?

‘Problematisch dat minister naar generieke maatregelen grijpt voor het hoger onderwijs’ Landelijk minder internationale studenten gestart, aandeel aan UM stijgt wel

Aan de bacheloropleidingen in Nederland zijn minder internationale studenten begonnen dan vorig jaar. De Universiteit Maastricht verwelkomt er echter (opnieuw) meer. Van de nieuwe lichting komt nu ruim tweederde uit het buitenland. Dat blijkt uit de definitieve inschrijfcijfers die universiteitenvereniging UNL deze week heeft gepubliceerd.

Eerst het totaalplaatje van internationale én Nederlandse studenten aan de UM. Maastricht telt meer eerstejaars dan in 2022 (een groei van 6,7 procent). Vooral de Maastrichtse bacheloropleidingen zijn in trek; de instroom steeg met 10 procent. In de masters gaat het om ‘slechts’ 3,4 procent. De aanwas in de bachelor is vooral te danken aan de nieuwe Engelstalige bacheloropleiding Computer Science. Zo’n driehonderd studenten hebben zich daarvoor aangemeld.

Internationals

Dan uitgesplitst naar paspoort: van alle eerstejaars in de bachelorfase is 72 procent *international*. In de masterfase is dat 57 procent. Het gaat volgens universiteitenvereniging UNL in totaal om 3782 nieuwelingen met een buitenlands paspoort ten opzichte van 3182 vorig jaar. Een stijging van 19 procent.

In tegenstelling tot de gepubliceerde cijfers van de UNL hanteert de UM andere ‘definities’ waardoor de cijfers (iets) afwijken. Zo houdt de UNL geen rekening met ‘switchers’ die van Amsterdam naar Maastricht komen, of die rechten gaan doen in plaats van psychologie, licht een beleidsmedewerker toe. “Het gaat de UNL bij de instroom alleen om studenten die voor het eerst de universiteit betreden,” klinkt het. Volgens Maastrichtse berekeningen komt dan ook niet 72 maar 68 procent van de nieuwe bachelorstudenten van over de grens. Daarbij komt een substantieel deel – 41 procent – uit de (eu)regio, binnen een straal van 100 kilometer. Dat kan dus Limburg, België of Duitsland zijn.

Den Haag

In politiek Den Haag is de sfeer niet bepaald pro-internationalisering. De politieke partijen die tot voor kort onderhandelden over een nieuw kabinet willen minder buitenlandse studenten en meer Nederlands in de opleidingen. Ook ligt er een wetsvoorstel van minister Dijkgraaf – ‘Internationalisering in Balans’ – met daarin een aantal maatregelen over taal en instroom. Dinsdag heeft de Onderwijsraad zijn visie gegeven op het wetsvoorstel; als het aan de raad ligt, gaat de minister langer nadenken over de inhoud. Dit voorstel schept te veel onzeker-

heid, zegt voorzitter Edith Hooge. Eigenlijk staat er maar één ding in het wetsvoorstel dat de goedkeuring van de Onderwijsraad kan wegdragen: de numerus fixus voor Engelstalige (of anderstalige) trajecten. Dat kan de toegankelijkheid van het onderwijs voor Nederlandstalige studenten ten goede komen, meent de raad. Maar de huidige Engelstalige opleidingen onderwerpen aan een toets, waaruit moet blijken waarom de studie in het Engels moet, vindt de raadsvoorzitter “buitenproportioneel”, zo zegt ze tegen het Hoger Onderwijs Persbureau. *De Volkskrant* tekende dinsdag op dat de raad het problematisch vindt dat de minister grijpt naar een pakket aan generieke maatregelen die voor heel het hoger onderwijs gelden. Onderwijsinstellingen die de niet-Nederlandstalige studenten juist hard nodig hebben, kunnen daar de dupe van worden, aldus de krant. Voorzitter Hooge: “Universiteiten en hogescholen verschillen van elkaar, ook zijn er grote verschillen tussen de grensregio’s en de grote steden.” UM-collegevoorzitter Rianne Letschert hamert al maanden op het ‘internationale DNA’ van de UM, de bijzondere grensligging van Maastricht en de universiteit als economische motor voor de regio.

Wendy Degens

Te veel van het goede werkt remmend

Laatst was ik op conferentie in Parijs, en woonde ik tussen mijn ochtendpraatje en latere meeting een online-vergadering bij. Dat gebeurde op een plastic bankje in een bomvolle metro door de banlieue, met een haastig gekochte papieren beker *chocolat chaud* tussen mijn knieën. Sinds we enkele jaren geleden massaal aan de Zoom zijn gegaan geldt dat, zolang je internetconnectie hebt, je altijd aan een vergadering deel kan nemen. Dat zie ik ook bij collega’s. Ik ben inmiddels goed bekend met de binnenkant van hun auto, slaapkamer, en met de speeltuin om de hoek.

Als je een raket tot grote hoogten wil laten opstijgen, moet je die brandstof meegeven. Maar té veel brandstof werkt averechts: al die extra kilo’s maken de raket zo zwaar dat de zwaartekracht haar op de grond houdt. Omgezet naar wiskunde leidt dit tot wat we in de fysica de *rocket formula* noemen, die voorrekenet dat brandstof steeds minder efficiënt is naarmate je er meer van meegeeft. Vrij vertaald: te veel van het goede werkt remmend.

Tijdens het thuiswerken was Zoom de brandstof die we nodig hadden om vooruit te blijven gaan. Maar sinds die online mogelijkheid ingeburgerd is geraakt, is de verwachting aan alles deel te nemen toeegenomen. De geschiedenis herhaalt zich: ooit waren e-mails tijdsbesparend omdat je niet naar andermans kantoor hoefde te lopen om een vraag te stellen, maar sindsdien neemt je mailbox gemakkelijk je werkdag over. Wat aanvankelijk efficiënt bedoeld is, wordt remmend omdat het ons verwachtingspatroon fundamenteel meeverandert. Wie is er niet tijdens de Zoom-meetings bezig met mailtjes wegwerken?

Je schijnt cursussen te kunnen volgen om meer uit je tijd te halen, waarmee je geinige gekleurde banden kan behalen alsof je op karate zit. Wat een gekke oplossing. In plaats van méér efficiëntiemiddelen, zouden we er juist minder moeten hebben. Dat tempert de verwachting hoe veel we beschikbaar zijn, en wat een tijd zouden we dan overhouden om ons werk tot grote hoogten te laten stijgen! Amerikanen hebben een uitspraak wanneer een simpele oplossing voorhanden is: *it’s not rocket science*.

Gideon Koekoek,
universitair hoofddocent
theoretische natuurkunde

Kai Karos doceert tijdens het Teenzcollege afgelopen dinsdag. Foto: Joey Roberts

Teenzcollege: snuffelen aan de universiteit

Adolf Hitler, Donald Trump, The Joker. Zijn deze personen slecht? 36 middelbare scholieren buigen zich tijdens het Teenzcollege over deze vraag. Het Engelstalige programma voor vierde- en vijfdejaars vwo’ers won tijdens de Dies Natalis van de Universiteit Maastricht (UM) onlangs de Wynand Wijnen onderwijsprijs.

Met een map en een schriftje vol aantekeningen zitten de tieners klaar. Waarom ze meedoen? “Ik wil proeven hoe het is om op de universiteit te zijn”, zegt één van hen. De derde bijeenkomst alweer, nog zeven te gaan, met steeds een andere invalshoek bij hetzelfde thema: ‘Oorlog en Geweld’. Vandaag doceert Kai Karos van de faculteit psychologie en neurowetenschap over ‘Psychology of Evil’. Bestaan er slechte mensen,

vraagt hij. Hij telt de handen die aarzelend de lucht in gaan. “Oké, fiftyfifty.”

Na een uur pakken de scholieren hun spullen. Tijd voor een onderwijsgroep. In groepen van acht of negen samen met twee studenttutoren. “Die zijn van allerlei faculteiten om zoveel mogelijk kleur van de universiteit te laten zien” vertelt professor Bert Smeets, kartrekker van het programma. Maar hoe bereiken ze de leerlingen? “Onze mentor kwam met het idee” zegt een Heerlense scholier desgevraagd. Op het Porta Mosana College in Maastricht werd een mail rondgestuurd. Wie wilde, kon een motivatiebrief sturen. Bij Nederlanders blijft het niet; ook Aken is vertegenwoordigd.

Dat de scholieren ambitieus zijn, staat buiten kijf. Ze zijn zichtbaar goed voorbereid: de presentaties rollen in vloeiend Engels van de tong.

En op de vraag of probleemgestuurd onderwijs ze bevalt, gaan negen handen enthousiast de lucht in. Willen ze dus over een paar jaar naar de UM? De meerderheid zegt van wel. Voor een enkeling zal het nog even duren: “Ik ben helaas blijven zitten.”

Teenzcollege is een Engelstalig programma voor vierde- en vijfdejaars vwo-leerlingen. Tijdens tien bijeenkomsten wordt het thema *Oorlog en Geweld* belicht vanuit verschillende vakgebieden: historisch, juridisch, genetisch, psychologisch en sociologisch/economisch. In een slotceremonie presenteren de leerlingen hun resultaten en krijgen ze een certificaat.

Lotte van de Loo

serie de maatschappelijke impact van UM-onderzoek

“Het komt zelden voor dat je werk zo'n groot effect heeft op een mensenleven”

Foto: Ellen Oosterhof

Een publicatie in *Nature* of *The Lancet* lijkt tegenwoordig minder belangrijk dan de maatschappelijke impact van de bevindingen. Wat heeft onderzoek aan de UM in de afgelopen jaren teweeggebracht? Deze week: hoe een Maastrichts rapport een onterecht veroordeelde na 28 jaar vrijpleitte.

In mei 2022 valt er een enorme last van de schouders van Frank Vick. De rechter heeft de man zojuist vrijgesproken van moord, omdat overtuigend bewijs tegen hem ontbreekt. De tranen lopen over zijn wangen. “Danke”, zegt hij. Vick was veroordeeld voor de campingmoord in het Noord-Hollandse Petten. In de zomer van 1994 is de Duitse toerist Peter Teschke met messteken om het leven gebracht, pal voor zijn tent. Reisgenoot Vick, die een relatie heeft met Teschke's stiefdochter, bekent de

moord. Daarna trekt hij zijn uitspraken in, maar wordt toch veroordeeld voor vijf jaar gevangenisstraf. Tijdens een verlof vlucht Vick naar Duitsland, en laat zich niet meer in Nederland zien. Duitsland wisselt haar burgers niet uit met andere landen.

Opsporingsbevel

Als Vick jaren later verneemt dat er een internationaal opsporingsbevel naar hem is uitgevaardigd, wil hij zijn

naam zuiveren. Daarom benadert zijn advocaat de zogeheten Adviescommissie Afgesloten strafzaken (ACAS). Deze commissie adviseert de Hoge Raad over herzieningsaanvragen, en besluit in dit geval dat er een deskundigenrapport moet komen. In 2019 belt een ACAS-medewerker met de Maastrichtse rechtspsycholoog Melanie Sauerland. Of zij het deskundigenrapport wil schrijven? Sauerland is gespecialiseerd in valse bekentenissen en is van Duits origine, beheerst dus de taal.

Sauerland bestudeert de verhoren en concludeert dat de bekentenis van Vick waarschijnlijk vals is. “Een belangrijke aanwijzing is dat zijn bekentenis niet strookt met de feiten. Vick zegt bijvoorbeeld dat hij zijn schoonvader één keer heeft gestoken met een mes. Maar het slachtoffer had meerdere steekwonden. Vick past steeds zijn verhaal steeds aan, als hij van de rechercheurs hoort hoe het feitelijk zit.”

Het deskundigenrapport van Sauerland was de reden dat de Hoge Raad strafzaak in april 2022 heeft heropend. “Daarvoor is een zogeheten novum nodig, een nieuw bewijs. Doorgaans zijn dat nieuwe DNA-sporen, nieuwe getuigen of de vondst van het wapen, maar nu is voor het eerst een deskundigenrapport van een rechtspsycholoog als novum aangemerkt. Dat is een erkenning voor ons vak. Maar ook goed nieuws voor iedereen die onschuldig vastzit en geen tastbaar, nieuw bewijs kan voorleggen.”

Het is het belangrijkste resultaat van haar werk als rechtspsycholoog, zegt Sauerland. “Het komt zelden voor dat je werk zo'n groot effect heeft op een mensenleven. Het geeft me een gevoel van rechtvaardigheid. Iemand die ten onrechte is veroordeeld, is vrijgesproken.”

Te geëmotioneerd

Sauerland heeft Vick nooit ontmoet of gesproken. “Ik kreeg na de vrijspraak wel een e-mail van zijn advocaat. Ik heb Vick uitgenodigd om naar Maastricht te komen. Het lijkt me ontzettend interessant voor studenten, om uit eerste hand te horen en te zien, waarom ons vak belangrijk is. In totaal is Vick negentien keer verhoord, soms urenlang en meermaals per dag. Maar Vick nam de uitnodiging niet aan. Via zijn advocaat liet de Duitser weten dat hij nog te geëmotioneerd is om erover te praten, misschien over een paar jaar. Jammer, maar ik begrijp het wel. Zijn advocaat heeft wel toegezegd, maar een bezoek is er nog niet van gekomen.”

Sauerland heeft sindsdien meerdere verzoeken van advocaten ontvangen om een deskundigenrapport te schrijven voor hun cliënt. “Bijna altijd draait het om zaken uit de jaren negentig, toen de politie veel druk uitoefende tijdens verhoren. Pas daarna groeide het besef dat dit valse bekentenissen in de hand kan werken.”

Veel gedronken

De rechtspsycholoog onderzoekt nu een nieuwe zaak, waarbij ook twijfels zijn gerezen over de zuiverheid van de bekentenis. “Maar de meeste verzoeken van advocaten moet ze naast zich neerleggen. “Het kost heel veel tijd. Een ander probleem is dat er vaak weinig geld beschikbaar is om het werk van rechtspsychologen te betalen.”

Waarom heeft Vick eigenlijk bekend, als hij onschuldig is? “Los van de pittige verhoren voelde hij zich schuldig, het slachtoffer was zijn schoonvader. Daar komt bij dat het gezelschap de avond ervoor veel had gedronken. Wat natuurlijk funest is voor het geheugen. En daarbovenop had Vick gedroomd dat hij struikelde met een mes in de hand en daarbij het slachtoffer had verwond.”

Patrones studentencarnaval toevertrouwd aan zorgen Koko

Carnaval staat voor de deur, Vrow Wielemösj onthuld

Wie zich afvraagt waar *Vrow Wielemösj* uithangt: het symbool van het Maastrichtse studentencarnaval staat ook dit jaar in het Studenten Service Centrum (SSC). Daar werd de meer dan levensgrote pop vorige week donderdagmiddag onthuld door de Maastrichtse prins carnaval.

“Er zijn ook *nonnevotten*”, zegt de receptioniste. Om daar na een verbaasde vraag van de niet-Limburgse verslaggever snel aan toe te voegen: “Een soort donuts. Heel zoet.” Achter haar prijken de rood-geel-groene carnavalskleuren, uit de speakers in het SCC komen deinende carnavalsklanken. Het is duidelijk: *vastelaovend* komt eraan – in het weekend van 10 februari barst het feest officieel los.

Zoals carnaval in Maastricht traditie is, is ook de onthulling van *Vrow Wielemösj* dat. De pop staat al op het podium achterin het SCC als *Roy d'n Ierste* – stadsprins van *Groet Mestreech* – en zijn gevolg iets na drieën hun entree maken. Een vijftigtal verenigingsstudenten en SSC-medewerkers begroet hem met applaus, na voorzichtig te hebben meegezongen met *In Mestreech*, het net ingeoeffende officiële carnavalslied.

Voordat echter de onthulling kan plaatsvinden, leggen de aanwezige voorzitters van de studentenverenigingen de eed af, de '11 geboden' waarin ze beloven goed voor *Vrow Wielemösj* te zorgen. Het gaat, zoals de hele ceremonie, in het Maastrichts dialect, wat de ene voorzitter hoorbaar gemakkelijker afgaat dan de andere.

De bijzondere zorg voor de pop gaat dit jaar naar studentenvereniging Koko, die *Vrow Wielemösj* “met alle egards” zal meedragen in de optocht op carnavalszondag. Niet dat ze haar meteen meekrijgen, trouwens: de pop staat tot 9 februari in het SCC en wordt die avond officieel aan de studenten overhandigd.

Foto's: Joey Roberts

Peter Doorakkers

UM-prinsessen in Scheulder en Noorbeek

Prinses Astrid Somers en haar prins Foto: Anne van der Heul

Prinses Caroline van Loo en haar prins Foto: privé-archief

Caroline van Loo en Astrid Somers (beiden verbonden aan de faculteit psychologie en neurowetenschappen) kijken al maanden uit naar komend weekend, waarin niet alleen in Maastricht, maar ook in de omliggende steden en dorpen carnaval wordt gevierd. “Nou, carnaval begint eigenlijk al voor 11 november,”

zegt Van Loo met een knipoog. “Dan zit ik met andere vrouwen uit Scheulder bij elkaar en denken we na over het verkleedthema van het jaar. Dit keer gaan we als ‘ouwe ruiters’. Vaak naaien we ook iets: gewoon een paar restjes stof uit de voorraad halen en aan de slag. Het is echt heel leuk.”

Slechts één keer

Een paar kilometer verderop, in Noorbeek, zijn de mensen ook al een tijdje in feeststemming. Hier bereiden de vrouwen van de Raad van Elf, waarin Somers' man al jaren actief is, zich voor in hun eigen groep. Behalve naald en draad in de weken vóór carnaval, worden hier net voor de optocht ook boter, broodjes en messen gebruikt. “We hebben dan toch een basis nodig als we op pad gaan,” lacht Somers. De twee kijken vooral uit naar de polonaise waarbij zij voorop zullen gaan - die taak is immers weggelegd voor de prinses, die samen met haar man als prinsenvrouw tijdens carnaval het dorp bestuurt: Somers en Van Loo zijn dit jaar de respectievelijke prinsessen van Noorbeek en Scheulder. Somers: “Een heel bijzondere rol, want je wordt maar één keer prins of prinses in je leven.” Gingen de twee ook langs de deuren om stemmen te werven? “Nee, zo spectaculair was het niet,” lachen ze allebei. Hun echtgenoten zitten al jaren in het carnavalsleven en werden gevraagd om prins te worden. “Mijn man en ik hebben gewacht, tot zeven jaar geleden kon alleen een man prins worden in Noorbeek. We wilden het graag samen doen.”

Sociale functie

Naast de vele ontmoetingen, optochten en feestavonden die op het programma staan, vinden de prinsessen dat carnaval niet alleen draait om feesten - ze wijzen op de sociale functie van het festijn. Somers: “Als prinsenvrouw zijn we niet alleen vertegenwoordigd in de polonaise, maar gaan we ook naar bejaardenhuizen en scholen. Carnaval brengt mensen samen.” Van Loo beaamt dat.

Op dinsdagavond 13 februari is het om middernacht afgelopen. De kroon gaat af, de muziek gaat uit. Opeens is de feeststemming weg. Van Loo: “Mensen zeggen dan ‘verdorie’, en ‘tot volgend jaar!’”

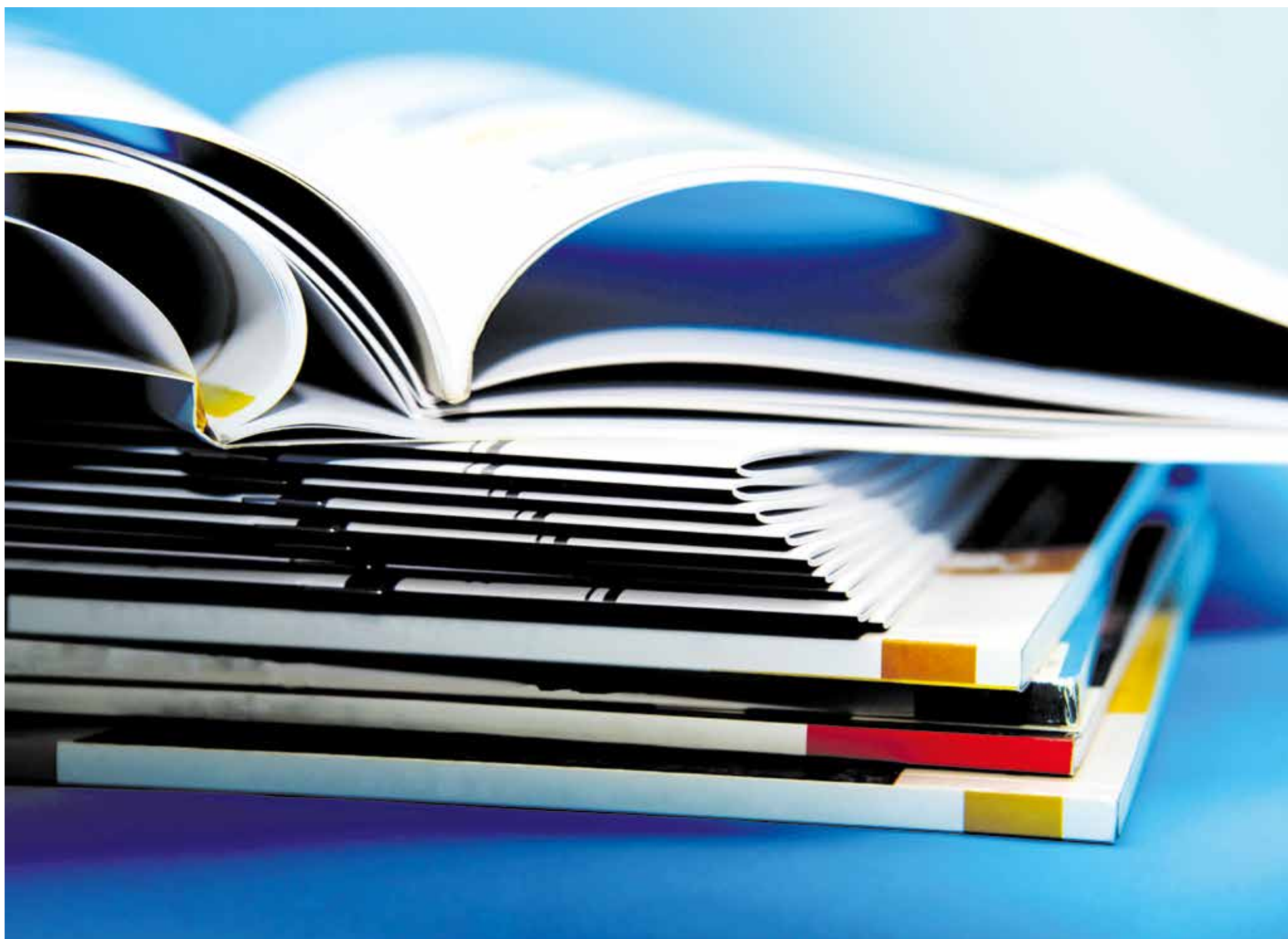

Foto: Shutterstock

Vóór publicatie in vaktijdschriften beoordelen onderzoekers elkaars artikelen. Dit zogeheten *Peer review* is een van de pijlers van de wetenschap, maar daarmee wordt op meerdere manieren gefraudeerd. Onlangs zijn 85 *fake reviews* ontdekt in 23 wetenschappelijke bladen.

NEPRECENSIES VAN WETENSCHAPPELIJKE ARTIKELEN ONTDEKT

De nep-reviews zijn niet boven water komen drijven na een groot-schalig onderzoek, maar nadat een hoogleraar aan de Universiteit van Sevilla argwaan koesterde, meerdere tijdschriften onder de loep legde en in een blog aan de bel trok. “Het is slechts een blog”, zegt Lex Bouter, emeritus hoogleraar methodologie en integriteit aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Maar de misstanden die de hoogleraar blootlegt, zijn wel overtuigend”, vindt Bouter, die de casus op sociale media verspreidde.

Maar eerst: wat is peer review? Dat is het gebruik dat wetenschappers in hetzelfde vakgebied elkaars vakartikelen beoordelen vóór publicatie in een tijdschrift. Twee of drie reviewers, vaak anoniem, lezen het manuscript en schrijven daarover een recensie, plus het advies over al dan niet plaatsen. Bij groen licht past de auteur de tekst aan met de tips voor verbeteringen. Daarna volgt publicatie in het *journal*.

Voor tijdschriften, die de peer review op touw zetten, is het echter niet makkelijk om reviewers te vinden. Het kost tijd en menige wetenschapper werkt liever aan het eigen onderzoek dan aan het beoordelen van stukken van anderen. Daarom vragen *journals* vaak aan de auteur zelf om namen van geschikte kandidaten.

Bouter: “Dat klinkt misschien vreemd, maar onderzoekers kennen hun eigen specialistische vakgebied het best. En weten ook wie verstand heeft van hun onderwerp. Tegelijk kan er dan van alles misgaan.”

Loze suggesties

Sommige auteurs geven weliswaar namen van collega's, soms kopstukken, maar voegen daarbij niet altijd hun echte e-mailadressen, maar een verzonnen e-mailadres. Het review-verzoek van het tijdschrift bereikt dan nooit de collega, maar verschijnt in de inbox van de auteur zelf. Die vervolgens een glanzende beoordeling schrijft van zijn eigen werk.

Wat ook voorkomt is dat onderzoekers nep-recensies schrijven waarin ze de auteur met klem aanraadden om in het manuscript te verwijzen naar artikelen van de reviewer. Dat lijkt aan de hand in de misstand die de Spaanse hoogleraar Angeles Oviedo-Garcia aan de kaak stelt. Ze spoorde in totaal 85 artikelen op, waarin een groep van tien wetenschappers (van vijf universiteiten) manuscripten recenseerden om het aantal verwijzingen naar hun eigen stukken op te schroeven. Hoe vaker naar je publicaties wordt verwezen, hoe groter je prestige als wetenschapper. De recensies zelf hadden weinig om het lijf, stonden vol met standaardtekst, waarbij recensenten (en wellicht ook ChatGPT) loze suggesties deden over paragrafen die te lang of te gedetailleerd zijn. Bouter: “Het doet denken aan wat we al langer kennen: citation cartels. Ook hierbij spraken wetenschappers af om te refereren aan elkaars stukken. Alleen ging dat niet altijd gepaard met nep-reviews.”

Een glanzende beoordeling schrijven van eigen werk

Credits voor reviews

Toch zijn fake beoordelingen niet van vandaag of gisteren. Al in 2020 zijn zeshonderd artikelen teruggetrokken omdat de reviews waren verzonnen. Dat blijkt uit gegevens van de Retraction Watch Database.

Sommige tijdschriften controleren alle reviews (en reviewers) op authenticiteit, andere niet, zegt Bouter. “Wat ze volgens mij geen van alle doen is de recensies door de plagiaatscanner halen, zoals ze wel vaak met manuscripten van wetenschappers doen. Je haalt de fake recensie er dan uit, omdat daarin veel tekst wordt herhaald die al eerder is gebruikt.”

Wat ook zou schelen, zegt de emeritus, is als wetenschappers punten of academische credits zouden krijgen voor het reviewen van manuscripten. “Als wetenschappers daardoor hun taak als reviewer serieuzer nemen, maken de vervalers minder kans.”

Betaald per publicatie

Mark Spigt, onderzoeker bij huisartsgeneeskunde, vindt het bedrog van de groep van tien wetenschappers maar een eigenaardige zaak. Spigt schreef samen met collega Ilya Arts een handleiding over peer

Foto: Wikimedia

reviewing en vraagt zich af wat het belang is van de tien om neprecensies te schrijven.

“Het levert misschien twee of drie extra verwijzingen op naar eigen werk, maar dat staat niet in verhouding tot de risico's die ze lopen, helemaal omdat ze de neprecensies schreven onder hun eigen naam. Ze komen vooral uit Aziatische landen, misschien dat daar nog meer publicatiedwang heerst dan in het westen.”

Er zijn ook landen waar zaken anders zijn geregeld, zegt Bouter. “Er zijn bijvoorbeeld universiteiten waar onderzoekers betaald krijgen per publicatie.”

Wolk van wantrouwen

De fake reviews van de 'tien' zijn gesignaleerd in 23 verschillende tijdschriften, allemaal in beheer van MDPI. Bouter: “Dat is een gigantische uitgeverij die een aanzienlijk deel van de wetenschappelijke tijdschriftenmarkt beheert. Veel onderzoekers beschouwen MDPI als een zogeheten *predatory publisher*, een uitgever die een hoge omzet belangrijker vindt dan het leveren van kwaliteit. Al wil dat niet zeggen dat alle publicaties van MDPI niet deugen, wel dat de kwaliteitscontrole hier en daar tekortschiet.”

Heel zorgelijk, zegt Spigt, die trend van dubieuze tijdschriften en neprecensies. “Reviewing vormt de ruggengraat van de wetenschap. Twintig jaar geleden was het wetenschappelijke publicatiesysteem nog betrouwbaar, maar nu hangt er een wolk van wantrouwen boven. Elk wetenschappelijk artikel moet je tegenwoordig checken op deugdelijkheid. Het wordt steeds lastiger om echt en vals van elkaar te onderscheiden.”

nieuws

Vragenuurtje over 'Internationalisering en taal aan de UM. Wat komt er op ons af?' Buitenlandse staf vreest ontslagen wegens Haagse 'aanval' op internationalisering

Opmerkelijk: de eerste vragen bij een Ask Me Anything-sessie over de bedreigingen uit politiek Den Haag voor de UM als internationale universiteit komen van buitenlandse stafleden. Die blijken zich ernstig zorgen te maken: "Gaan er ontslagen vallen?" Ook opmerkelijk: de UM wil weer meer Nederlandse studenten binnenhalen.

Dat de slagschaduw van de Haagse kritiek op de internationalisering van het hoger onderwijs zwaar over de Universiteit Maastricht valt, is al geen nieuws meer. Vandaar ook de Ask Me Anything-sessie deze week met als thema: 'Internationalisering en taal aan de UM. Wat komt er op ons af?' Zo'n 270 medewerkers namen online deel. Collegevoorzitter Rianne Letschert vatte de problematiek nog maar eens een keer samen: de grote instroom van buitenlandse studenten, de mogelijke verdringing van Nederlandse studenten, de krappe kamermarkt, de verengelsing van het onderwijs en de teloorgang van Nederlands als academische taal, dat alles is onderwerp van discussie. De politieke partijen VVD, BBB, NSC en PVV die de afgelopen weken probeerden (de NSC van Omtzigt stapte er dinsdagavond uit) een regering te vormen, willen de migratie van

niet alleen asielzoekers, maar ook buitenlandse studenten en werknemers terugdringen en de Nederlandse taal weer een belangrijke rol in het onderwijs geven.

Zwaar weer

Het is een debat dat niet valt te negeren: krijgen die partijen hun zin, dan dreigt er zwaar weer voor de UM. Maar Letschert en haar twee secondanten bij de sessie, de decanen Harald Merckelbach (psychologie en neurowetenschappen) en Christine Neuhold (Arts and Social Sciences), zijn niet pessimistisch. En dat vooral vanwege de grote economische rol van de UM in de regio. Want juist de partijen die de internationalisering van het hoger onderwijs bedreigen, zijn tezelfdertijd voorstander van versterking van regio's die het moeilijk hebben, zei Letschert. En in Limburg is de UM een belangrijke economische motor geworden. Wie de UM schade berokkent, brengt schade toe aan de regio, is de redenering.

Pakket aan maatregelen

Niet dat men in de tussentijd stil zit; daarvoor zijn de kritische signalen te sterk. De universiteiten moeten iets doen, de UM moet iets doen. Komende donderdag komen de veer-

ten universiteiten verzameld in de UNL met een pakket aan voorstellen naar buiten - over de 'blijfkans' voor afgestudeerden, Nederlands in de bachelorfase, studentenhuysvesting - die overigens niet door iedere instelling op dezelfde wijze hoeven worden ingevuld.

Nederlands leren

Zo wil men buitenlandse studenten meer faciliteiten geven om Nederlands te leren. Voor de UM betekent dat niet alleen de cursus Social Dutch, maar bijvoorbeeld ook taalcursussen toegesneden op het eigen vakgebied. Het Talencentrum kijkt nu samen met faculteiten wat er nodig is. Een van de doelen: meer buitenlandse afgestudeerden die hier een baan zoeken en blijven. En dat is nodig in een regio als Zuid-Limburg die sterk vergrijsd, aldus het panel. Merckelbach wees erop dat drastische overheidsmaatregelen averechts kunnen werken. In Denemarken is het besluit om het aantal Engelstalige studies stevig in te perken na twee jaar alweer teruggedraaid omdat de internationale afgestudeerden onmisbaar blijken voor de Deense arbeidsmarkt.

Meer Nederlandse studenten

Verder wil de UM meer Nederlandse stu-

denten werven. Jongstleden september had 72 procent van de eerstejaars bachelors een buitenlands paspoort. Het aandeel Nederlanders kan groeien, zo klonk het, door tijdens open dagen (ook) Nederlands als voertaal in te zetten en de website - nu nog Engelstalig - tweetalig te maken. Letschert: "Als je nu als 4- of 5-vwo'er naar zo'n open dag komt, kan de Engelse taal voor een hogere drempel zorgen. Zo'n scholier kan dan denken: hier ben ik nog niet klaar voor."

Wil de UM dan nog verder groeien, luidde een vraag uit het online publiek. Niet in Maastricht, zei Letschert beslist. "Groeiambitie hebben we alleen in Venlo en Heerlen, maar ook daar moeten we blijven kijken naar onze capaciteit en de huizenmarkt."

Geen ontslagen

Terug naar de zorgen van de internationale staf, die bang is dat er ontslagen zullen vallen als de Haagse critici hun zin krijgen. Nee, dat is echt niet aan de orde, klonk het geruststellend. Het panel verwacht geen worstcasescenario waarin alle bachelors voortaan in de Nederlandse taal moeten worden gegeven.

Riki Janssen

colofon

Redactie Riki Janssen (hoofdredacteur), Wendy Degens, Peter Doorakkers, Cleo Freriks, Marion Janssens (redactie-assistent), Lotte van de Loo, Maurice Timmermans, Dennis Vaendel, Simon Wirtz **Telefoon** 043 3885390 **E-mail** observant@maastrichtuniversity.nl **Website** www.observantonline.nl **Aan**

dit nummer werkten mee Wammes Bos, Therese Grohnert, Gideon Koekoek **Ontwerp en illustraties** Simone Golob **Vertalingen** o.a. B. Wall & P. Nekeman, Maud Boveland **Druk** Janssen/Pers Gennep **Abonnementen** Observant wordt gratis verspreid op de universiteit en diverse locaties in Maastricht, belangstellenden kunnen de

krant thuisgestuurd krijgen voor € 45 per academisch jaar **Paartjes / advertenties** Zie alle info onder het kopje 'service' op onze site.

paartjes

Voor hetzelfde geld staan de paartjes iedere week ook op internet:

www.observantonline.nl

AIKIDO EN MINDFULNESS-INTRODUCTIE start 19FEB 20.00-21.30 5 lessen, 25€ Eerste les GRATIS. **LOCATIE:** HASPENGOUW 18A **INFO** AIKIDO-MAASTRICHT.NL 06-27164059

NEED A CHECKUP WITH A GYNAECOLOGIST? IT WILL BE COVERED BY YOUR HEALTH INSURANCE. CALL 0031433210310 OR VISIT WWW.PARKWEGKLINIEK.NL

Paartjes

Lever uw paartjes-advertentie digitaal in, zie www.observantonline.nl Vóór dinsdag 16.00 uur ingeleverde Paartjes verschijnen de donderdag daarop in de krant. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de Paartjes en behoudt zich het recht voor om zonder opgave van reden Paartjes te weigeren.

terre des hommes

stopt kinderuitbuiting

Voor verkoop én inname van gebruikte spullen van goede kwaliteit

Kleding, speelgoed, boeken, sieraden, schoenen, tassen, serviesgoed en woningdecoraties.

De opbrengst gaat naar hulpprojecten voor kinderen van Terre des Hommes.

Tijd over? Vrijwilligers zijn welkom!

Meer info op:

www.facebook.com/TdHMaastricht en Instagram.

Terre des Hommes Winkel

Dorpstraat 18A | Heer Maastricht | tel.: 06 27 27 89 34

Openingstijden

Ma: 13.30 uur - 17.00 uur
Di t/m za: 10.00 uur - 17.00 uur

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTEN-ORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP WWW.OBSERVANTONLINE.NL